

สิทธิในการปกครองตนเอง อิสรภาพและความขัดแย้ง ในพม่า ค.ศ. 1920 - 1962

Self - Determination, Independence and Conflict
in Burma between 1920 and 1962

เผ่า นวกุล¹

Phao Nawakul

บทคัดย่อ

กระแสความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในพม่าสามารถสืบค้นร่องรอยได้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คำประกาศขององซานที่ย่างกุ้งในปี ค.ศ. 1947 แสดงให้เห็นการเข้ามาของกระแสความคิดประชาธิปไตยในพม่าในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยในช่วงเวลาดังกล่าวนำมาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการปกครองตนเองและอิสรภาพจากจักรวรรดินิยมอังกฤษมากกว่าแสวงหาประชาธิปไตยที่แท้จริงตามแนวทางตะวันตก นอกจากนี้กระบวนการเรียกร้องนี้ยังต้องเผชิญกับความขัดแย้งภายในพม่าเองเหตุเพราะกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีแนวทางการเปลี่ยนแปลงบรรลุมุ่งหมายแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่องซานถูกโจมตีจากกลุ่มการเมืองที่เห็นต่างว่าเป็นพวกเดียวกับจักรวรรดิอังกฤษ หรือ กรณีที่เขาถูกสังหารก่อนประเทศได้รับอิสรภาพเป็นต้น

คำสำคัญ : สิทธิในการปกครองตนเอง อิสรภาพ ความขัดแย้ง พม่า

Abstract

Democratic Thinking in Burma can be traced back after World War II. Aung San's speech in 1947 expresses the coming of "Democratic Thinking" in political arena of Burma. However Democratic Thinking is used for self - determination and independence campaign than going to real democracy in the same western way. Moreover these campaigns confront with conflict because political groups have different processes to achieve. Therefore conflicts occurred at the end such as Aung San was accused by his opposition

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

that “he becomes English stooges” or he was killed by his opposition.

Keywords : Self - determination, Independence, Conflict, Burma

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่อง สิทธิในการปกครองตนเอง อิสรภาพ และความขัดแย้งในพม่า ค.ศ. 1920 - 1962 การนำเสนอได้แบ่งประเด็นเป็น 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของบทความชิ้นนี้ ส่วนที่ 2 จุดกำเนิดกระแสความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการปกครองตนเองในบริบทโลกและพม่า แสดงถึงการก่อเกิดกระแสความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการปกครองตนเองในบริบทโลก ซึ่งพม่าก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดดังกล่าวจนนำมาสู่การใช้ฐานคิดนี้เป็นข้ออ้างในการเรียกร้องอิสรภาพ ส่วนที่ 3 ความขัดแย้งในพม่าท่ามกลางการเรียกร้องอิสรภาพ แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียกร้องอิสรภาพของพม่า ส่วนที่ 4 บทสรุป

ความนำ

*ประชาธิปไตยที่แท้จริงเป็นเพียงสิ่งเดียวที่ก่อให้เกิดสิ่งที่ดี
อย่างแท้จริงกับประชาชน สถานะความเท่าเทียมที่แท้จริงและโอกาส
สำหรับทุกคนโดยไม่จำกัดชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนาและเพศ*

Bogyoke Aung San's at convention held at The
Jubilee Hall, Rangoon, May 23, 1947

(Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 153)

การต่อสู้ระหว่างชาวพม่าและเหล่าจักรวรรดิมีมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์ เมื่อมองไปถึงพม่ากระแสความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย (Democracy) เป็นสิ่งที่สามารถเห็นได้ในช่วงการเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง (self - determination) และอิสรภาพ (independence) จากจักรวรรดินิยมอังกฤษ (British Empire) การนำสังคมไปสู่ประชาธิปไตยที่ขึ้นกับเจตจำนงชาวพม่าเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์พม่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคขององซาน (Aung San) ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างขบวนการต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษและต้องการนำประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐและปฏิเสธระบอบกษัตริย์ที่ไม่มีความยั่งยืน ดังนั้นประชาธิปไตยที่แท้จริงในสำนึกขององซานจะเกิดขึ้นด้วยการสร้างรัฐที่มาจากฉันทามติของประชาชนและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ (Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 153)

อย่างไรก็ตาม การพยายามเปลี่ยนแปลงนี้กลับพบกับอุปสรรค อุปสรรคจากปัจจัยภายนอก คือ ความยากลำบากในการต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราช ส่วนอุปสรรคภายในก็เป็นปัญหาที่ใหญ่มากเพราะกลุ่มการเมืองอื่นหาได้มีกระบวนการบรรลุมติวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่องชานปรารถนาไม่ บ้างก็ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมนิยม บ้างก็ไม่พอใจกับการกระทำขององชานที่เสมือนตกอยู่ในเกมของจักรวรรดิอังกฤษ บ้างก็เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงควรจะอาศัยความรุนแรงมากกว่าการเจรจา ประนีประนอม สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความขัดแย้งและรุนแรงภายในพม่า ดังจะเห็นได้จากกรณีการเสียชีวิตขององชานก็เป็นผลของความขัดแย้งนี้ หลังจากนั้นดูเหมือนว่ากระแสความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในพม่าจะสิ้นสุดลงเมื่อนายพลเนวิน (General Ne Win) ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลอู (U Nu) ในปี ค.ศ. 1962

จุดกำเนิดกระแสความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการปกครองตนเองในบริบทโลกและพม่า

การกำเนิดของรัฐสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดอำนาจอธิปไตย (sovereignty) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำเนิดสนธิสัญญาเวสฟาเลีย (Westphalia) นำมาซึ่งการสิ้นสุดสงครามสามสิบปีใน ค.ศ. 1648 ทำให้นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคหลังกล่าวว่ “เวสฟาเลียคือใบเบิกทางที่ยิ่งใหญ่ที่เปลี่ยนผ่านจากโลกเก่าไปสู่โลกใหม่” (Gross, 1948, p : 28, as cited in Cox, Dunne and Booth, 2001, p : 4) เวสฟาเลียยึดถือหลักที่ว่าด้วยการปกครองตนเอง (autonomy) [หรือ สิทธิในการปกครองตนเอง (self - determination) : ผู้เขียน] ดินแดน (territory) การยอมรับซึ่งกันและกัน (mutual recognition) และอำนาจในการควบคุม ทั้งหมดเป็นแนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดรัฐอธิปไตย (sovereign state) ในปัจจุบัน¹ และเป็นหลักคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สำคัญซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา

¹แม้ว่าแนวความคิดที่ว่า “รัฐมีสิทธิในการปกครองตนเอง (autonomy หรือ self - determination) โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐอื่น” จะได้รับการยอมรับแต่หลักการนี้ก็ถูกโต้แย้งเช่นกัน สตีเฟน ดี. คราสเนอร์ (Stephen D. Krasner) กล่าวถึงความคลุมเครือของหลักที่ว่าด้วยสิทธิในการปกครองตนเองว่า หลักการนี้ถูกแทรกแซงโดยบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นหลักสิทธิมนุษยชน (human rights) สิทธิชนกลุ่มน้อย (minority rights) ประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐต่าง ๆ ในสังคมอาจไม่สามารถมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองในเรื่องต่าง ๆ แต่ถูกกดดันจากบริบทภายนอกให้รัฐนั้น ๆ ต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่กล่าวไป (เพิ่มเติมใน Krasner, in edited by Cox, Dunne and Booth, 2001 : 17 - 19)

สนธิสัญญาเวสฟาเลียใน ค.ศ. 1648 ก่อให้เกิดแนวคิดรัฐอธิปไตยซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ทั้งนี้หลักการที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นได้แพร่ขยายอย่างรวดเร็วไปทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาที่เหล่าจักรวรรดินิยมล่มสลายช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (Philpott, 2001 : 3 - 4) รัฐที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจักรวรรดิกลายมาเป็นรัฐอธิปไตยซึ่งในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งว่าสิ่งนี้เปรียบเสมือนชัยชนะของแนวความคิดสิทธิในการปกครองตนเองที่ประชาชนในรัฐนั้น ๆ มีความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับว่าตนเองเป็นรัฐที่มีอธิปไตย (statehood) และเมื่อมาถึง ค.ศ. 1960 คำประกาศของสหประชาชาติ (United Nation) ก็ตอกย้ำถึงชัยชนะของแนวความคิดเรื่องสิทธิในการปกครองตนเองที่ให้สิทธิแก่รัฐที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจักรวรรดิมีสิทธิในการปกครองตนเอง ผลของคำประกาศนี้จากเดิมใน ค.ศ. 1914 ประชากร 1 ใน 3 ของโลกตกอยู่ภายใต้อำนาจของเหล่าจักรวรรดินิยมทั้งในเอเชีย แอฟริกา ลาตินอเมริกา และตะวันออกกลาง แต่ช่วง ค.ศ. 1955 - 1970 กว่า 78 รัฐถูกปลดปล่อยจากอำนาจจักรวรรดิเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงยกสถานะตนเองเป็นพลเมืองแห่งรัฐอธิปไตย (Philpott, 2001 : 35 - 36)

สนธิสัญญาเวสฟาเลียถือเป็นจุดเริ่มของแนวความคิดสิทธิในการปกครองตนเอง หลังจากนั้นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 กระแสความคิดนี้ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะจากบทบาทการณรงค์ของ วูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่เสนอความคิดเห็นไปทั่วโลกโดยเฉพาะประเด็นสิทธิในการปกครองตนเองในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1918 วิลสันเดินทางไปยังฝรั่งเศสเพื่อประชุมสันติภาพที่จะจัดขึ้นในวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1919 การเดินทางไปยุโรปครั้งนั้นเป็นความหวังสำหรับประชาชนผู้อยู่ภายใต้อำนาจของเหล่าจักรวรรดิ (Manela, 2009 : 19 - 20) จุดเน้นที่สำคัญของวิลสันที่ผลักดันในการประชุมครั้งนั้นคือ การมองว่าชาติขนาดเล็กและอ่อนแอมีสหิทธิเท่าเทียมกับมหาอำนาจ การสร้างสันติภาพให้โลกกระทำผ่านกฎหมายระหว่างประเทศและสร้างสถาบันอย่างองค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าการใช้สงคราม และที่สำคัญประชาชนต้องมีสิทธิในการปกครองตนเอง (Manela, 2009 : 22) หลักการเหล่านี้ภายหลังมีการนำไปใช้กล่าวอ้างเพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยมอย่างแพร่หลาย

ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำชาติมหาอำนาจให้ความสำคัญกับแนวคิดสิทธิในการปกครองตนเอง มีการตระหนักถึงสิทธิของประชาชนในการปกครองตนเองโดยหลักการนี้มีการประกาศเป็นเป้าหมายของสงครามในกฎบัตรแอตแลนติก (Atlantic Charter)

ซึ่งนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) และ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา แฟรงคลิน ดี. รูสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) ประกาศเป็นการทั่วไปก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จะเริ่มขึ้น หลังจากพวกเขาชนะสงครามสิ่งเหล่านี้ก็เห็นผลในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950 และในการกำเนิดสหประชาชาติสาระสำคัญของแนวคิดสิทธิในการปกครองตนเองได้รับการบรรจุในคำประกาศ ค.ศ. 1960 ด้วยเหตุนี้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จักรวรรดินิยมจึงจำต้องปลดปล่อยประเทศที่อยู่ภายใต้อำนาจของตนตามพันธะสัญญาที่ให้ไว้แก่ประชาคมโลกก่อนหน้านั้น (Philpott, 2001 : 157 - 158)

อย่างไรก็ตาม ด้วยกระแสของการปฏิวัติทางความคิดนี้ จะเห็นได้ว่าสิทธิในการปกครองตนเองมีการนำมาใช้เป็นเหตุผลในการเรียกร้องอิสรภาพในรัฐอาณานิคมทั่วไปในพม่าก็เช่นกันกระแสการเรียกร้องอิสรภาพเริ่มเป็นรูปเป็นร่างในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1920 จากการต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษและญี่ปุ่น ซึ่งก่อให้เกิดทั้งการกระทำที่รุนแรง เช่น สงครามกองโจร และ การกระทำที่ไม่รุนแรง เช่น การเจรจา เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้ามาของแนวความคิดสิทธิในการปกครองตนเองที่มีพลังมากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 หรือหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 แนวคิดนี้มักถูกใช้เรียกว่าการก่อกบฏ (rebellion) เพื่อต่อต้านรัฐกระทั่งกลายมาเป็นพื้นฐานสำหรับความชอบธรรมของรัฐ (state legitimacy) ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญสำหรับกฎหมายระหว่างประเทศ (Anderson, 1996 : 37)

ในพม่าหากศึกษาประวัติศาสตร์แนวคิดสิทธิในการปกครองตนเองจะพบว่า การเรียกร้องให้ได้มาซึ่งอิสรภาพกำเนิดอย่างเป็นรูปธรรมในคริสต์ทศวรรษที่ 1920 ซึ่งเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการแพร่ขยายแนวคิดสิทธิในการปกครองตนเองที่นำเสนอและผลักดันโดย วูดโรว์ วิลสัน ทั้งนี้การกล่าวถึงการต่อสู้เพื่ออิสรภาพในพม่าเริ่มต้นที่การศึกษาถึงบทบาทของคนรุ่นใหม่ในคริสต์ทศวรรษที่ 1920 คนรุ่นใหม่เหล่านี้ต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษโดยใช้ความยากลำบากที่พวกเขาประสบจากการอยู่ภายใต้จักรวรรดิอังกฤษเป็นเหตุผลสำคัญของการต่อสู้ นอกจากนั้นมีวรรณกรรมฝ่ายซ้ายจากอังกฤษที่หลังไหลเข้าสู่พม่าเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้คนหนุ่มสาวแสดงออกเชิงรูปธรรมในการต่อต้านจักรวรรดิและเพื่อปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการทั้งปวง (เทย์เลอร์, 2550 : 277)

ในคริสต์ทศวรรษ 1930 เหล่านักศึกษาได้รับอิทธิพลแนวคิดทางการเมืองฝ่ายซ้ายที่ต่อต้านทุนนิยมอย่างต่อเนื่อง ขณะที่หนังสืออย่างโลกทุนนิยม เนกานี หรือสังคมนิยม ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย สะท้อนให้เห็นการใช้แนวคิดการปกครองตนเองในการเรียกร้องอิสรภาพซึ่งดูได้จากข้อเรียกร้องของปะทอง (Ba Thaung) ที่เรียกร้อง

ให้คนพม่าเคารพตัวเองมากขึ้นตลอดจนเลิกเกี่ยวข้องกับคนต่างชาติและเลิกซื้อสินค้าของคนต่างชาติ (เทย์เลอร์, 2550 : 282 - 283) สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการต้านจักรวรรดิอังกฤษภายใต้ชื่อ “สมาคมเราชาวพม่า” (Dobama Asiayone หรือ We - Burman's Association) ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวความคิดฝ่ายซ้ายและชาตินิยมเข้าด้วยกัน

สมาคมเราชาวพม่าเคลื่อนไหวภายใต้กลุ่มของผู้รักชาติ (patriotic group) ที่มีเป้าหมายสำคัญคือการคว่ำบาตรสินค้าและวัฒนธรรมของต่างชาติ พวกเขาพร้อมตัวกันเป็นพรรคการเมืองหัวรุนแรง (extremist party) และได้สร้างปัญหาให้กับรัฐบาลจักรวรรดินิยมเป็นอย่างมากในช่วงเวลานั้น (Yi, 1988 : 4) โดยมีปะทอง แกนนำคนสำคัญ เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ในสังคมพม่าผ่านการแปลหนังสือที่สำคัญรวมทั้งการเป็นบรรณาธิการนิตยสารสองภาษา งานเหล่านี้ทำให้เขาได้รับรางวัล The Prince of Wales Translation Prize นอกจากนี้เขายังเป็นอาจารย์พิเศษหลักสูตรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ทำให้เขาได้พบกับเพื่อนร่วมอุดมการณ์อย่าง เทียนหม่อง (Thein Maung) นักศึกษาทุนจากลอนดอน และ ฮลาบอ (Hla Baw) ที่ทำงานเป็นผู้ช่วยในร้านขายยา (Yi, 1988 : 4) ทั้งนี้การเคลื่อนไหวของพวกเขาช่วงคริสต์ทศวรรษ 1930 ใช้คำขวัญเป็นไปในแนวทางของชาตินิยมเป็นหลัก “พม่าเป็นประเทศของพวกเรา วรรณกรรมพม่าเป็นวรรณกรรมของพวกเรา ภาษาพม่าเป็นภาษาของพวกเรา รักประเทศของพวกเรา หวงแหวนวรรณกรรมของพวกเรา รักษาภาษาของพวกเรา” เป็นคำขวัญที่สำคัญของสมาคมเราชาวพม่า พวกเขาต่อต้านการยึดครองธุรกิจของเหล่านายทุนอังกฤษ - อินเดีย (British - India) และจีน นอกจากนี้พวกเขายังปรารถนาความสงบและเตรียมพร้อมเช่นกันหากเกิดภัยสงคราม (Yi, 1988 : 5)

พลังที่สร้างให้สมาคมเราชาวพม่าและประชาชนมีความรู้สึกต่อการต่อต้านจักรวรรดิคือการตีพิมพ์หนังสือเล่มเล็ก 36 หน้า ที่ประกอบด้วย 8 บทความในนิตยสารที่ชื่อว่า Gandaloka บทความเหล่านี้แฝงไปด้วยการพยายามอธิบายถึงวัฒนธรรมต่างชาติ กำลังเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมของพม่า (Yi, 1988 : 10 - 12) ด้วยพลังเหล่านี้นำไปสู่ขบวนการต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษในเดือนกันยายนปี ค.ศ. 1930 มีการเผาทำลายบุหรี่ยานาเข้าจากอังกฤษและเรียกร้องให้ทุกคนคว่ำบาตรสินค้านำเข้าจากอังกฤษทั้งหมด (Yi, 1988 : 12 - 13)

ในวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1939 สมาคมเราชาวพม่าออกแถลงการณ์ถึงความสุดที่จะทนต่อจักรวรรดินิยมอังกฤษที่กดขี่สังคมพม่าด้วยการใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นเครื่องมือ

ในการกดขี่ ดังนั้นสิ่งที่พวกเขาตอบโต้ คือ โดยการไม่เข้าร่วมกิจการบ้านเมือง คำบาตรสินค้าและนัดหยุดงานเพื่อแสดงออกถึงการต่อต้าน (Yi, 1988 : 121) ในปีนั้นองซานเริ่มเข้ามามีบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวมากขึ้นโดยเขามีตำแหน่งเป็นเลขานุการทั่วไป การประท้วงได้เริ่มขึ้นช่วงเวลาดังกล่าว ประชาชน นักศึกษา แรงงานและอื่น ๆ ต่างเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อดองซานถูกจับกุมในข้อหาพยายามล้มล้างรัฐบาลโดยการใช้กำลังแต่ก็ได้รับการปล่อยตัว หลังจากนั้นรัฐบาลก็พยายามจับกุมเขาอีกครั้งแต่ก็ไม่เป็นผล เขาหนีไปที่อินเดีย แล้วลักลอบกลับมายังพม่าอย่างเงียบ ๆ โดยเขาเป็นผู้สนับสนุนนักศึกษามหาวิทยาลัยย่างกุ้งในการต่อต้านสงครามในยุโรปและจักรวรรดิ และเขาหนีอีกครั้งจากการจับกุมของรัฐบาล ในช่วงเวลานั้นองซานได้เจรจากับญี่ปุ่นจนในที่สุดได้รับความช่วยเหลือในการโค่นล้มอำนาจจักรวรรดิอังกฤษ เขากลับเข้ามาสู่พม่าอีกครั้งใน ค.ศ. 1941 ในฐานะกองทหารที่ได้รับการฝึกจากญี่ปุ่นได้ชื่อว่า “กองทัพแห่งอิสราเอลของพม่า” (Burma Independence Army หรือ BIA) (Silverstien, 1993 : 3 - 4) อย่างไรก็ตาม กระแสความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีพื้นที่ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1930 ช่วงเวลานี้กล่าวได้ว่าเป็นช่วงของการต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษด้วยชาตินิยมเลิกสนับสนุนสินค้าจากจักรวรรดิซึ่งเราจะเห็นได้จากคำประกาศของสมาคมเราชาวพม่า พวกเขาเรียกร้องให้ปฏิเสธอำนาจต่างชาติด้านภาษา วรรณกรรม และให้ทุกคนหันกลับมาที่วัฒนธรรมพื้นเมืองของตนเอง (Callahan, 2003 : 36)

ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 กระแสเรื่องอิสราเอลเห็นภาพชัดเจนขึ้นจากการที่องซานและพวกขอรับการสนับสนุนจากกองทัพญี่ปุ่นเพื่อเสริมกำลังให้ได้มาซึ่งอิสราเอลจากอังกฤษ การพยายามล้มอังกฤษถูกกระทำภายใต้ร่มเงาของญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่นบุกเข้าสู่พม่าด้วยกองทัพ 64,000 นาย และท้ายที่สุดกองทัพอังกฤษชุดสุดท้ายก็ต้องออกจากพม่าไปในเดือนมีนาคมปี ค.ศ. 1942 กองทัพแห่งอิสราเอลของพม่าหวังได้รับอิสราเอลอย่างรวดเร็วเมื่อขับไล่อังกฤษออกไปได้ แต่ความฝันก็สลายชั่วข้ามคืนเมื่อจักรวรรดิญี่ปุ่นพยายามเข้ายึดครองพม่ามากกว่าการให้อิสราเอล ดังนั้นการต่อสู้ภายในประเทศเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว (Callahan, 2003 : 46 - 51)

การต่อต้านจักรวรรดิญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นำมาซึ่งการก่อตั้งองค์กรต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti - Fascist Organization หรือ AFO) ขึ้น โดยมีองซานเป็นประธาน จุดมุ่งหมายของพวกเขาคือต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อให้ได้มาซึ่งอิสราเอล พวกเขาประสบความสำเร็จในการขับไล่ญี่ปุ่นออกไป ผลกระทบที่สำคัญคือ ญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้

พวกเขาอ่อนกำลังลง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1945 ทหารทั่วประเทศลุกฮือต่อต้าน ญี่ปุ่น กระทั่งวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1945 อังกฤษและพม่าจับมือกันเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น สำเร็จลุล่วง หลังจากนั้น องค์การต่อต้านฟาสซิสต์เปลี่ยนชื่อเป็น “สันนิบาตประชาชนเสรี ต่อต้านฟาสซิสต์” (Anti - Fascism People’s Freedom League หรือ AFPFL) (องซานซูจี, 2535 : 31 - 32) อังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทในพม่าอีกครั้งหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ทำให้พม่าต้องต่อสู้อีกครั้งเพื่ออิสรภาพซึ่งช่วงเวลานี้มีนัยสำคัญเกิดขึ้นนั่นก็คือ การเข้ามาของแนวคิดการปกครองตนเองและประชาธิปไตยที่เป็นผลมาจากการประกาศ จุดยืนอย่างหนักแน่นของผู้นำชาติมหาอำนาจดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้นโยบายอังกฤษ หลังสงครามโลกจึงไม่สามารถหนีจากพันธสัญญาที่ประกาศไว้ก่อนสงครามว่า การปกครองตนเองเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นหลังสงคราม เมื่อเป็นเช่นนั้นนโยบายหลังปี ค.ศ. 1945 จึงมุ่งให้อำนาจพม่าในการปกครองตนเองแต่อยู่ภายใต้เครือจักรภพอังกฤษ (Commonwealth) (Pearm, in edited by Kratoska, 2001 : 11)

การพยายามเรียกร้องอิสรภาพเกิดขึ้นช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงช่วง ที่ญี่ปุ่นออกจากพม่า แต่กระแสความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในพม่ากลับพบไม่บ่อยนัก ในช่วงเวลาดังกล่าว เราอาจเห็นได้บางส่วนจากแนวทางของสมาคมเราชาวพม่าช่วง ค.ศ. 1936 - 1937 ที่คำประกาศกล่าวถึงการต่อต้านจักรวรรดิและความเป็นประชาธิปไตย สมาคมเราชาวพม่ายืนหยัดเพื่อที่เป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยเสรีอย่างสมบูรณ์ แนวทาง การเคลื่อนไหวเน้นไปที่การต่อต้านการรุกรานสิทธิของพลเมืองและสิทธิตามประชาธิปไตย และเปลี่ยนจากสมาคมเราชาวพม่าให้เป็นสหพันธ์แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ เพื่อต่อต้านจักรวรรดิ เพื่อเสรีภาพ และประชาธิปไตย (เทย์เลอร์, 2550 : 287 - 288) จะเห็น ได้ว่าอิสรภาพและประชาธิปไตยเข้ามามีบทบาทในพม่าอย่างมากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การต่อรองเพื่อให้ได้อิสรภาพเห็นภาพชัดเจนในยุคขององซาน ใน ค.ศ. 1941 องซาน กล่าวที่โตเกียวถึงการเปลี่ยนผ่านไปสู่อิสรภาพ การเปลี่ยนผ่านแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงเตรียมความพร้อม ช่วงการรวมกันและช่วงการสร้างสังคมใหม่หลังสงคราม ดังคำกล่าว ขององซานที่ว่า

*เป้าหมายของพวกเรา คือ การเป็นอิสรภาพในเงื่อนไข
และความจำเป็นของพวกเราเอง มีการร่างรัฐธรรมนูญและมีมติ
ยอมรับ แสดงให้เห็นว่ารัฐเอกราชใหม่ของพม่าได้ก่อร่างขึ้นแล้ว
ส่วนประเด็นของกษัตริย์ที่ผ่านมามีความวุ่นวายเกิดขึ้นในการอ้าง*

ความเป็นกษัตริย์ ในแนวคิดของประชาชนพม่า การนำพาไปในทางที่ค้อยที่ผู้นำ ถ้าผู้นำไม่ดีหรือไม่มีความสามารถในการนำก็จะนำพาประเทศไปในทางที่ผิด ในพม่ากษัตริย์ไม่สามารถรักษาสถานภาพของตนเองได้เท่ากับจักรวรรดิญี่ปุ่น ในประวัติศาสตร์พม่าจะเห็นว่ากษัตริย์อยู่ได้เพียงสองสามรุ่นเท่านั้น ความมั่นคงด้วยระบบกษัตริย์เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเป็นไปได้ในความเป็นจริงของพม่า

Blue Print for Burma

(Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 19 - 20)

เมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1945 อองซานกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์หลังได้รับอิสรภาพไว้อย่างน่าสนใจว่า ประชาชนควรมีสิทธิในเศรษฐกิจและสังคม ในการเลือกตัวแทนทางการเมือง การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐเป็นไปอย่างเท่าเทียม ไม่มีการแบ่งแยกทางศาสนา สิ่งสนับสนุนความคิดการแบ่งแยกนี้ต้องถูกห้าม (Silverstein, 1993 : 10 - 11) นอกจากนี้ ในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1946 เขายังกล่าวว่าทุกชาติในโลกต้องเป็นอิสระทั้งภายนอกและภายใน ชาตินิยมจำเป็นสำหรับชาติที่ทุกคนมีชีวิตร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน มีภาษาเดียวกันและมีความรู้สึกร่วมกันของการเป็นชุมชน (Silverstein, 1993 : 9) สิ่งเหล่านี้หากมองที่เนื้อหาสาระ อองซานสนใจอย่างยิ่งในประเด็นความเท่าเทียมของประชาชน การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่มือของประชาชนหรือการปกครองตนเอง ต่อมาใน ค.ศ. 1947 ตอกย้ำว่าสิ่งที่พม่าต้องการนั้นคือ ระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ โดยอองซานกล่าวที่ย่างกุ้งในวันที่ 23 พฤษภาคม ว่า

พวกเราต้องการระบอบสาธารณรัฐหรือระบอบกษัตริย์ คำตอบที่พวกเราต้องการ คือ สาธารณรัฐที่เน้นแนวทางด้านเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้ง อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่ เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการมนุษย์ มีการผลิตสินค้า ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

Bogyoke Aung San's at convention held at The Jubilee Hall, Rangoon, May 23, 1947

(Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 152)

จุดเน้นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ อองซานนิยมในระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เขาให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมและการผลิต คนงานต้องได้รับการคุ้มครองในการทำงานทั้งในเรื่องสุขภาพและประกันสังคม ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและเพศ ระบบยุติธรรมต้องเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องตระหง่านไปทั่วโลก (Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 153 - 154)

ช่วงต้นปี ค.ศ. 1947 อองซานเดินทางไปอังกฤษเพื่อเจรจาเรื่องอิสรภาพ ความต้องการของเขามี 3 ข้อหลัก คือ 1) สร้างรัฐบาลชั่วคราว (interim government) 2) เปิดประชุมสภาผู้แทน และ 3) ประกาศอิสรภาพภายใน 1 ปี ทั้งนี้รัฐบาลชั่วคราวต้องมีอำนาจเต็มตามที่ปรารถนาทั้งในเรื่องของกองทัพ การต่างประเทศ และสามารถกู้ยืมเงินจากต่างประเทศได้ การเลือกตั้งต้องมีขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเดือนเมษายน หลังจากนั้นจึงเปิดประชุมสภาในเดือนพฤษภาคมและมีกฎหมาย ค.ศ. 1947 หลังจากนั้น สภาก็เป็นตัวกำหนดว่าพวกเขาจะอยู่กับอังกฤษในเครือจักรภพหรือจะออกจากอังกฤษแบบเด็ดขาด หากสภาเลือกที่จะอยู่ในเครือจักรภพ ผลการตัดสินใจนี้จะส่งไปยังรัฐสภาของอังกฤษเพื่ออนุมัติ แต่หากเป็นอย่างอื่นอังกฤษจะเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป (Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 53 - 54)

ด้วยสิ่งที่กล่าวไปข้างต้น กระแสการปกครองตนเองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเบ่งบานในพื้นที่ทางการเมืองภายใต้การนำของอองซาน การเปลี่ยนแปลงโดยสันติเป็นสิ่งที่อองซานต้องการมากกว่าการทำสงครามเพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพหรือเอกราช (Aung San, in edited by Silverstein, 1993 : 55) สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษยชาติคาดหวังให้เกิดขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างสันติเป็นทางออกที่โลกปัจจุบันยึดถือ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงอย่างสันติก็จบลงด้วยความขัดแย้งและความรุนแรง กระทั่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบประชาธิปไตยในพม่าตามแนวทางของอองซานต้องพบอุปสรรค ในที่สุดจึงนำมาสู่ระบอบเผด็จการทหารที่เข้ามาในพื้นที่ทางการเมืองและสืบทอดอำนาจนานนับทศวรรษจวบจนปัจจุบัน

ความขัดแย้งในพม่าท่ามกลางการเรียกร้องอิสรภาพ

การเดินทางไปอังกฤษเพื่อไปเจรจาเรื่องอิสรภาพถูกมองว่าไม่มีประโยชน์และถูกกล่าวหาว่า “พวกเขากลายเป็นลูกไล่ของอังกฤษ” กระทั่งเมื่อวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1947 อองซานได้ทำสนธิสัญญากับอังกฤษโดยมีใจความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ เช่น

จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายใน 4 เดือน โดยมีองซานเป็นผู้นำรัฐบาลชั่วคราว อังกฤษต้องสนับสนุนให้พม่าเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติรวมทั้งให้ความช่วยเหลือเงินกู้เพื่อซ่อมแซมประเทศให้กับพม่า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้กับอีกพวกหนึ่งในสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ ทำให้ในที่สุดองค์กรนี้ก็แตกออกเป็นเสี่ยง ๆ (หม่องทินอ่อง, 2551 : 307 - 309) สมาชิกที่มีอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์มีความคิดที่แตกต่างในด้านเศรษฐกิจและการเมือง การเมืองภายใต้หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่พึงปรารถนา การปฏิวัติโดยกองทัพต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญพวกเขาเคลื่อนไหวใต้ดินเพื่อต่อต้านองซาน โดยร่วมมือกับกลุ่มเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนรัฐอารกันและปลุกระดมชาวนาในภาคกลาง (Thompson, in edited by Kratoska, 2001 : 73)

เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1946 พรรคสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น ท้ายที่สุดมติของสภาก็นำไปสู่อิสราเอล สิ่งเหล่านี้สร้างความไม่พอใจแก่บรรดาอดีตแกนนำผู้ออกจากสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซอ (Saw) เขาคิดว่าตนเองควรจะได้รับความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากกว่าองซาน ดังนั้น การกำจัดองซานจึงเป็นสิ่งที่เขาจะกระทำก่อนที่จะมีการประกาศเอกราชอย่างเป็นทางการ เขารวบรวมมือปืนและสั่งให้จัดการกับองซาน ด้วยเหตุเหล่านี้จึงนำมาซึ่งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 (หม่องทินอ่อง, 2551 : 308 - 309) ก่อนองซานเสียชีวิต เขากำลังเตรียมพร้อมเกี่ยวกับการปกครองหลังจากได้รับอิสราเอล ทุนนิยมกับระบบราชการเดิมของพม่าต้องทำงานร่วมกันภายใต้ผลประโยชน์ชาติ การที่องซานตัดสินใจยอมรับกติกาของอังกฤษ ทำให้สมาชิกที่มีอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์ตัดสินใจร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ในการก่อการจลาจล หลังจากองซานเสียชีวิตชอคคาคาทหวังว่าตนเองจะได้รับเชิญให้เป็นผู้นำประเทศ แต่เหตุการณ์หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ อังกฤษเชิญอูนูมาเป็นผู้นำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของพม่าถูกดำเนินการต่อโดยรัฐบาลของอูนูจนสำเร็จในเดือนกันยายน ค.ศ. 1947 รัฐสภาอังกฤษอนุมัติการแยกตัวในเดือนพฤศจิกายน และในวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 พม่าก็ได้รับอิสราเอลอย่างเป็นทางการ (Furnivall, in edited by Kratoska, 2001 : 55 - 56)

กล่าวได้ว่าพม่าหลังได้รับเอกราชมีความผันผวนทางการเมืองสูง ดังนั้น ใน ค.ศ. 1958 รัฐบาลพลเรือนอูนูจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทหารซึ่งนำโดยนายพลเนวินเข้ามาดูแลความสงบเรียบร้อย โดยทหารจะเข้ามาปกครองประเทศในระยะสั้น

เพื่อให้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปได้ กระทั่ง ค.ศ. 1960 อนุชนะการเลือกตั้งภายใต้พรรคสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ แต่ก็ประสบกับปัญหาเพราะพม่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก พวกเขาพร้อมตัวกันเพื่อขอแยกตนเองเป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง ทำให้เหล่าทหารไม่พอใจเพราะเกรงว่าจะเป็นการแบ่งแยกดินแดน แต่รัฐบาลอนุรักษนิยมที่จะให้ทหารเข้ามาช่วยเพราะคิดว่าการเมืองย่อมแก้ด้วยการเมืองตามปกติ (นรินดี, 2528 : 12 - 13) อย่างไรก็ตาม ในช่วงของการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษสิ่งที่อังกฤษกระทำ คือ การให้อิสระแก่กะเหรี่ยงโดยยอมรับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพวกเขา แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การแบ่งแยกการปกครองก็เป็นปัญหาที่ทำให้คนพม่าไม่สามารถที่จะรวมกันเป็นหนึ่งเดียวภายในชาติได้ เกิดการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากนั้นกลุ่มคอมมิวนิสต์ของพม่าก็มีแนวคิดสุดโต่งที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงด้วยความรุนแรงทำให้พวกเขาแยกตัวออกจากพรรคสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ ในปี ค.ศ. 1946 และได้ดำเนินการทางการเมืองในลักษณะใต้ดินตั้งแต่ ค.ศ. 1947 เป็นต้นมา ส่วนกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อีกกลุ่มที่นำโดยตันตุน (Than Tun) มีอำนาจต่อรองทางการเมืองอยู่ไม่น้อยโดยในช่วงต้นพวกเขามีผู้สนับสนุนถึง 25,000 คน ใน ค.ศ. 1948 พวกเขาสามารถยึดเส้นทางหลักย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ เอาไว้ได้ด้วยเหตุเหล่านี้ ทำให้พม่าช่วงนั้นมีความวุ่นวายทางการเมืองสูง (นรินดี, 2528 : 16 - 17)

การสิ้นผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญทำให้พรรคสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์อ่อนแอจนเป็นเหตุให้อนุต้องพึ่งพาทหารเพื่อนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อย ในขณะที่การถือครองทรัพย์สินของคนต่างชาติทั้งอังกฤษ อินเดีย จีน ทำให้รัฐบาลอนุต้องออกนโยบายโอนทรัพย์สินเหล่านั้นมาเป็นของรัฐ (Land Nationalization Act) และรัฐบาลอนุพยายามทำรัฐให้เป็นรัฐสวัสดิการแต่ก็ไม่สามารถทำได้เพราะถูกขัดขวางโดยชาวต่างชาติและไม่มีเงินเพียงพอ ทำให้รัฐบาลอนุต้องเปลี่ยนแผนทางเศรษฐกิจหันมาเน้นการส่งเสริมการลงทุน เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติดำเนินการลงทุนโดยจะไม่ดำเนินนโยบายโอนทรัพย์สิน แต่ด้วยความขัดแย้งภายในพรรคทำให้นโยบายตลาดเสรีไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง (นรินดี, 2528 : 20 - 22) อนุพยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสันติเช่นเดียวกับแนวทางขององซาน เขาเดินทางไปทั่วโลกเพื่อแสดงเจตจำนงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นที่ ปักกิ่ง มอสโก วอชิงตัน เยรูซาเลม ไคโร เบลเกรด เป็นต้น อนุประกาศว่าพรรคสันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์มีแนวทางที่เป็นสังคมนิยมประชาธิปไตย ก่อนการถูกปฏิวัติโดยเหล่าทหาร ในการเลือกตั้ง ค.ศ. 1960 อนุพยายามสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตยและในขณะเดียวกันก็ต่อต้านฟาสซิสต์และการเข้ามาในพื้นที่การเมือง

ของทหาร อนุเคราะห์หลังชนะการเลือกตั้งว่า นายพลเนวินและตัวเขานั้นสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยและประชาธิปไตยจะเติบโตดุจดอกไม้ที่บ้านสะพรั่ง (Maung, 1969 : 283)

อย่างไรก็ดี อนุได้ดำเนินนโยบายอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นนั่นก็คือ การสร้างรัฐให้เป็นรัฐแห่งพุทธศาสนา การพยายามจัดการปกครองรัฐมอญและยะไข่ โดยการให้อำนาจปกครองตนเอง สิ่งเหล่านี้ทหารมองว่าอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งและแตกแยกภายในประเทศ การพยายามกระจายอำนาจการปกครองแบบสหพันธรัฐ เป็นสิ่งที่อันตราย ระบอบสังคมนิยมที่เหล่าทหารคาดหวังก็จะอ่อนกำลังลงไปอีก หากดำเนินนโยบายเช่นนี้ (เทย์เลอร์, 2550 : 412) สิ่งเหล่านี้เริ่มต้นจากการหาเสียงเลือกตั้งที่กำลังจะมีขึ้นใน ค.ศ. 1960 อนุให้คำมั่นสัญญาว่าหากได้กลับไปเป็นรัฐบาลเขาจะสร้างศาสนาพุทธให้เป็นศาสนาประจำชาติ สิ่งนี้สร้างความยินดีให้กับบรรดาพระสงฆ์และเหล่าพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก พร้อมกันนั้นทหารลดความชอบธรรมของพรรคการเมืองสายคอมมิวนิสต์ด้วยการออกแผ่นพับโจมตีว่าพวกเขาสร้างความเสียหายทางศาสนา เช่น เฝาคีร์ตี ปล้นวัด เป็นต้น ทำให้พระสงฆ์เกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อพรรคการเมืองสายคอมมิวนิสต์ สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่ออนุมาก อนุจึงบอกว่า สิ่งเหล่านี้คือนโยบายของพรรคที่จะปฏิบัติ (Maung, 1969 : 271 - 272) อนุยื่นหยัดในประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก เขาประกาศว่าเขาต้องการสร้างพม่าให้เป็นประชาธิปไตย มองถึงอนาคตที่อยู่ตรงหน้า การใช้เสียงข้างมากกดขี่เสียงข้างน้อยจะไม่มีทางเกิดขึ้น มีการรับฟังฝ่ายค้านและนักการเมืองที่ไม่มีที่นั่งในสภา ตลอดจนเปิดพื้นที่ทางการเมืองอย่างมีส่วนร่วมให้แก่พวกเขา (Maung, 1969 : 283)

จุดสำคัญที่สร้างความไม่พอใจแก่ทหารคือ อนุส่งเสริมให้รัฐต่าง ๆ มีอิสระในการปกครองตนเองเป็นแบบสหพันธรัฐ โดยเฉพาะรัฐอาระกันและมอญจะมีอิสระ ศาสนาพุทธได้รับการยกสถานะเป็นศาสนาประจำชาติ ส่วนศาสนาอื่นก็จะได้รับการปกป้องจากรัฐธรรมนูญ (Maung, 1969 : 284) พร้อมกันนั้นทหารควรถูกกันออกจากการเมือง สิ่งที่ทำทหารเคยทำจะต้องยุติและไม่มีการสานต่อโครงการ หลังจากอนุชนะการเลือกตั้ง โครงการแรกที่ยกเลิก คือ โครงการจัดสรรที่ดินทำกิน การกระทำของอนุสร้างความเจ็บปวดให้แก่ทหารเป็นอย่างมากโดยเฉพาะนายพลเนวิน (Maung, 1969 : 286 - 287) นอกจากนี้ อนุยังจัดการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้ทำสัญญาประชาคมไว้กับประชาชนอย่างเร่งด่วน สิ่งนี้ทำให้นายพลเนวินเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องออกมาควบคุมสถานการณ์เพราะหากปล่อยไว้อาจทำให้พม่าสู่ความเสี่ยงต่อการแบ่งแยกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายปกครองตนเอง จนในที่สุดวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1962 เหล่าทหารก็ยึดอำนาจการปกครอง และประกาศอย่างเป็นทางการในเช้าวันที่ 2 มีนาคม ว่า

เราขอแจ้งให้ท่านทราบว่า กองทัพเข้ายึดอำนาจการปกครอง
ด้วยความรับผิดชอบและเป็นหน้าที่ที่จะรักษาประเทศให้ปลอดภัย...
ทุกคนไม่ต้องตระหนกตกใจ...พวกเราสร้างสิ่งที่ดีที่สุดให้ประชาชน
มีความสุขและให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(Maung, 1969 : 292)

ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าท่ามกลางการเรียกร้องอิสรภาพ
พม่ากลับพบว่าความขัดแย้งและรุนแรงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2
ช่วงปี ค.ศ. 1945 - 1947 ทางหนึ่ง คือ การพยายามทำสังคมนให้เป็นประชาธิปไตย อองซาน
กระทำอย่างเข้มข้น เขาเริ่มต้นที่การออกห่างจากความรุนแรงทั้งปวงในการเปลี่ยนผ่าน
ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงของอองซาน นอกจากนี้
แผนการของเขายังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะสถาปนาอำนาจตนเองเหนือ
ดินแดนพม่า โดยการเจรจาเรื่องการมีสภา การลงมติหรือแม้แต่การให้อำนาจรัฐบาล
ชั่วคราวมีอำนาจเต็มตามที่ปรารถนาทั้งในเรื่องกองทัพ การต่างประเทศ และสามารถกู้ยืมเงิน
จากต่างประเทศได้ สิ่งเหล่านี้แสดงถึงการสถาปนาอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของพม่า
ทำให้รัฐอันมองเห็นว่าพวกเขามีอำนาจการตัดสินใจในกิจการบ้านเมืองเป็นของตนเอง
อย่างน้อยก็โดยพฤตินัย (de facto)

อย่างไรก็ตาม การเดินทางทางสันติกลับสร้างความแตกแยกภายในพรรค
สันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง
ที่ต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง เกิดการต่อต้านใต้ดิน สุดท้ายลงเอยด้วย
การสังหารอองซานผู้ซึ่งเป็นผู้นำรัฐในขณะนั้น จากสิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าสถาบัน
ทางการเมืองภายในประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสิ่งที่อ่อนแอเป็นอย่างมาก พม่า
ประกอบด้วยกลุ่มที่มีความคิดหลากหลายซึ่งเราจะเห็นได้จากความแตกแยกของพรรค
สันนิบาตประชาชนเสรีต่อต้านฟาสซิสต์ และภายในประเทศนั้นกฎวิบัติแบ่งแยกดินแดน
เพื่อความเป็นอิสระก็เห็นได้ทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของนักแบ่งแยกดินแดนรัฐ
อาระกัน หลังจากนั้นในช่วง ค.ศ. 1947 - 1962 สถาบันทางการเมืองในประเทศ
ยิ่งอ่อนแอมากขึ้นโดยเฉพาะภายใต้การนำของอู อูถูกนักสังคมนิยมมองว่าเป็นผู้ที่ไม่มี
ความสามารถในการบริหาร เป็นนักปราศรัย เป็นผู้สะกดจิตคนด้วยคำพูด (Maung,
1969 : 271) ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองตอนนั้นมี 3 สิ่งที่เกิดขึ้นเวลาเดียวกัน
ทางหนึ่ง คือ รัฐบาลอูพยายามสนับสนุนประชาธิปไตยอย่างเต็มที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การให้สิทธิแก่รัฐต่าง ๆ ในการปกครองตนเอง สร้างพม่าเป็นสหพันธรัฐ ทางที่สอง คือ ทหารและนักการเมืองสายสังคมนิยม พวกเขาต้องการความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ มากกว่าสิ่งใด ทางสุดท้าย คือ รัฐต่าง ๆ เรียกร้องอิสรภาพในการปกครองตนเองจากรัฐบาลกลาง

ด้วยความไม่ลงรอยกันในทางความคิด แน่นอนว่าทหารกับรัฐบาลมีแนวความคิดต่างกันอย่างสุดขั้ว การพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเร่งให้รัฐต่าง ๆ มีอิสระในการปกครองตนเองก็เป็นตัวเร่งให้เหล่าทหารตระหนักต่อการแบ่งแยกประเทศจนทำให้ทหารยึดอำนาจการปกครองในท้ายที่สุด ประชาธิปไตยที่แท้จริงตามแนวทางของอนุจึงเป็นสิ่งที่ทหารคิดว่าสามารถทำลายชาติได้ เราจะเห็นได้จากแนวทางการบริหารประเทศของทหาร กล่าวคือ สถาปนาวิถีทหารพม่าดำเนินนโยบายในการโอนกิจการค้ามาเป็นของรัฐอย่างต่อเนื่อง มีการประกาศว่าวิถีการผลิตจะต้องเป็นของรัฐหรือไม่กี่ของสหกรณ์หรือสหภาพ เช่น เหตุการณ์เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1963 มีการโอนกิจการของ บริษัท เบอร์มา ออยล์ คัมพานี ซึ่งเป็นของอังกฤษมาเป็นของรัฐ โอนธนาคารต่างชาติกว่า 14 แห่ง ในเดือนต่อมา ในเดือนมิถุนายนโอนกิจการตีบุกแองโกล - อเมริกา เป็นต้น และท้ายที่สุดทำให้ชาวอินเดียและปากีสถานกว่าแสนคนต้องอพยพกลับประเทศ (นรนิติ, 2528 : 39 - 40) การรวมศูนย์อำนาจ (centralization) เป็นทางที่ทหารเลือกซึ่งต่างจากรัฐบาลพลเรือนอนุที่เน้นเรื่องการกระจายอำนาจทางการเมืองและปกครอง (decentralization)

ทั้งนี้รัฐต่าง ๆ ไม่ว่าจะอย่างไรพวกเขาก็ปรารถนาที่จะปกครองตนเองอยู่แล้ว ไม่ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตาม ในยุคของอนุการเจรจาเป็นสิ่งที่ทำมากกว่าการใช้กำลัง ขณะที่แนวทางของรัฐบาลทหารของนายพลเนวินเน้นที่การรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง ซึ่งวิเคราะห์แล้วพบว่า แนวโน้มรัฐต่าง ๆ มีความหวังกับรัฐบาลพลเรือนมากกว่ารัฐบาลทหารเพราะอย่างน้อยอนุก็แสดงให้เห็นแล้วว่าเขากำลังจั้งกับการมอบอำนาจให้รัฐต่าง ๆ ปกครองตนเองมากกว่ารัฐบาลทหารที่ไม่มีทางที่จะทำสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น กล่าวได้ว่าความอ่อนแอของสถาบันทางการเมืองภายในประเทศพม่า ทำให้การพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริงตามแนวทางขององซานหรืออนุเป็นไปได้ช้า มีความขัดแย้ง และความรุนแรงเกิดขึ้นภายในประเทศมากกว่าเป็นผลจากต่างประเทศ

บทส่งท้าย

งานชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่าการพยายามเรียกร้องอิสรภาพเพื่อให้ได้สิทธิในการปกครองตนเอง ประชาธิปไตย หรือ ประชาธิปไตยที่แท้จริง มีการนำมาใช้เพื่อเป้าหมายของการได้มาซึ่งอิสรภาพมากกว่าการเดินทางไปสู่ประชาธิปไตยตามแนวทางตะวันตก การเรียกร้องอิสรภาพที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงภายในประเทศในเวลาเดียวกัน รัฐบาลพลเรือนทั้งองซานและอนุสรณ์ทธาในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นแนวทางสันติถูกทำลายโดยนักสังคมนิยมที่เน้นการใช้ความรุนแรงในการปฏิวัติเพื่อนำประเทศไปสู่อิสรภาพ ด้วยเหตุนี้ทหารผู้ซึ่งยึดถือความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศจึงพบการทำลายจากรัฐบาลพลเรือนและรัฐต่าง ๆ ในพม่าที่ยึดถือค่านิยมการปกครองตนเองหรือการกระจาย อำนาจมากกว่ารวมศูนย์อำนาจ ด้วยความไม่ลงรอยกันนี้ทำให้ประเทศพม่าอยู่ในความอ่อนแอ ไม่มีสถาบันทางสังคมใดสถาปนาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง เมื่อประเทศต้องเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงจึงทำให้กลุ่มต่าง ๆ มุ่งสู่วัตถุประสงค์ของตนเองเท่านั้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงตามมาในที่สุด ที่สำคัญเมื่อศึกษาประวัติศาสตร์พม่าพบว่า พัฒนาการทางการเมืองช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1920 จนถึงก่อน ค.ศ. 1962 มีความก้าวหน้าทางความคิดเป็นอย่างมาก ทั้งนักการเมือง นักศึกษา ตลอดจนนักเรียนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงจนอาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการทางการเมืองพม่าในขณะนั้นก้าวหน้าในระดับต้น ๆ ของเอเชีย

หลังการยึดอำนาจการปกครองโดยทหารใน ค.ศ. 1962 เมื่อครั้งแรกเริ่มประชาชนชาวพม่าบางส่วนรู้สึกว่าการยึดอำนาจของทหารเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่กำลังจะเกิดขึ้นในประเทศได้ แต่ความเป็นจริงสภาพสังคมพม่าหลังการยึดอำนาจกลับนำพาประเทศไปสู่ความถดถอยทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการทุจริต เศรษฐกิจตกต่ำ ความยากจน ความรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ประชาชนชาวพม่าจำนวนมากต้องอพยพไปยังต่างประเทศเพื่อแสวงหาดินแดนแห่งความหวังเพื่อจะทำให้ชีวิตพวกเขาดีขึ้น

ความหวังของชาวพม่าที่จะหลุดออกจากสภาพสังคมที่เลวร้ายได้รับการแสดงออกใน ค.ศ. 1990 เมื่อพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยขององซานซูจีชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย แต่ด้วยอำนาจของทหารที่ฝังรากลึกในสังคมพม่าหลายทศวรรษทำให้เจตจำนงของประชาชนที่แสดงออกผ่านการเลือกตั้งถูกทำลายในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นด้วยแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศนำมาสู่การเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์อีกครั้งใน ค.ศ. 2015 เจตจำนงของ

ประชาชนยังเป็นชนเผ่าเดิมเมื่อองซานซูจีชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย สร้างความหวังให้กับชาวพม่า ในการนำสังคมไปสู่การพัฒนาและความเป็นประชาธิปไตย แต่นั่นอาจเป็นเพียงการสร้าง ความหวังให้กับชาวพม่าเท่านั้น เพราะเมื่อองซานซูจีเดินเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง การต่อรองกับข้าอำนาจเดิมทางการเมืองอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ด้วยการต่อรองนี้อาจทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองที่องซานซูจีมีถูกลดทอนลง องซานซูจีอาจไม่สามารถสร้างสังคมดังที่เธอและประชาชนชาวพม่าปรารถนาได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางการเมืองที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะการเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์ในปีที่ผ่านมา อย่างน้อยที่สุดก็สะท้อนให้เห็นว่า พม่ากำลังเดินเข้าใกล้ประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น เมื่อประชาธิปไตยได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ดีที่สุด ความหวังที่จะทำให้ประเทศพม่าลดความขัดแย้งและความขัดแย้งที่ลดลงนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศก็เป็นสิ่งที่อาจเห็นได้ในอนาคตอันใกล้

เอกสารอ้างอิง

- เทย์เลอร์, โรเบิร์ต เอช. (2550). **รัฐในพม่า**. แปลโดย พรธณงาม เก้าธรรมสาร, สดใส ชันติวรงค์ และ ศศิธร รัชนี ณ อยุธยา. สมุทรปราการ : มูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย.
- นรรนิติ เศรษฐบุต. (2528). **ทหารกับสังคมนิยมในพม่า (Military and Socialism in Burma)**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- หม่องทินอ่อง. (2556). **ประวัติศาสตร์พม่า**. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร และ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ / มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- องซานซูจี. (2535). **ชีวประวัติ อง ซาน : พ่อผู้กอบกู้พม่ายุคใหม่**. แปลโดย สิทธิพงษ์ กัลยาณี, กรุงเทพฯ : ศยาม.
- Anderson, Malcolm. (1996). **Frontiers : territory and state formation in the modern world**. Cambridge, UK : Polity Press.
- Aung San. Blue Print for Burma. In Silverstein, Josef. (1993). **The Political Legacy of Aung San**. Ithaca, N.Y. : Southeast Asia Program, Cornell University.

- Aung San. Four speeches of Aung San on the Aung San-Attlee Agreement of January 27, 1947. In Silverstein, Josef. (1993). **The Political Legacy of Aung San**. Ithaca, N.Y. : Southeast Asia Program, Cornell University.
- Callahan, Mary P. (2003). **Making Enemies: War and State Building in Burma**. Ithaca, N.Y. : Cornell University Press.
- Cox, Michael. Dunne, Tim and Booth, Ken. (2001). **Empires, Systems and States: Great Transformations in International Politics**. Cambridge, U.K. : Cambridge University Press.
- Furnivall, J. S. (2001). Twilight in Burma : reconquest and after. In Kratoska, Paul H. (Ed). **South East Asia**, Colonial History Volume v. London: Routledge.
- Manela, Erez. (2009). **The Wilsonian Moment : self - determination and the international origins of anticolonial nationalism**. : New York : Oxford University Press.
- Maung Maung. (1968). **Burma and General Ne Win**. Myanmar: Asia Publishing House.
- Pearn, B. R. Burma. In Kratoska, Paul H. (2001). **South East Asia**, Colonial History Volume v. London : Routledge.
- Philpott, Daniel. (2001). **Revolutions in Sovereignty : How ideas shaped modern international relations**. Princeton, N.J. : Princeton University Press.
- Silverstein, Josef. Introduction. In Silverstein, Josef. (1993). **The Political Legacy of Aung San**. Ithaca, N.Y.: Southeast Asia Program, Cornell University.
- Thompson, Virginia. The New Nation of Burma. In Kratoska, Paul H. (2001). **South East Asia**, Colonial History Volume v. London: Routledge.
- Yi, Khin. (1988). **The Dobama Movement in Burma (1930 - 1938)**. Ithaca, N.Y. : Cornell University.